

LIIVLASE ALFON BERTHOLDI LUULET

Liivi kirjandus on äärmiselt tagasihoidlik, sest liivi-keelse hariduse puudumise tõttu pole suudetud kirjanikuks kujuneda. Luuletusi ja lühipalu ilmus lugemikes ja ajalehes "Līvli" kahe maailmasõja vahelistel aastatel. Trükki jõudis 1924.a. K. Stalte luulekogu "Līvõ lōlōd". Sõjajärgsetel aastatel kirjutas luulet Pētõr Kõnkamāg. Ilmunud on mõned luuletused "Kodumurdes". Käesoleva aasta mais saatis oma luuletusi ja mälestusi Vaide küla elanik Alfõn Berthold loaga neid võimaluse korral avaldada.

Allpool esitatakse kolm luuletust autori kirjaviisis koos tõlkega. Need pakuvad lingvistilist huvi, sest kirjaviisist selgub ühtlasi autori arusaamine liivi keele häälikuist ja foneemidest. Luuletustel on kindel väärtus ka liivi kirjanduse seisukohalt.

MÄÄDÕLTÕKS /Mälestus./

Se um nei vägi kogin tagiž
Ku ikškõrd iza kiitiz vagiž,
Ni, kuul, mēg tämpõ vadõl lamõ,
Mis akub sieda siz mēg namõ.

Siz rānda puol mēg astizmõ
Ja loja mierõ ajizmõ
Ka ajgast valdin lazizmõ
Ja istlodad pāl izizmõ.

Siz vadõ mierõ etizmõ
Ja tegiz tagiž viedizmõ
Sie kõrd kil pägin kalgi saim
Voiž kogin siedo ama aim.

/See on nii väga kaud tagasi, kui isa ütles ükskord ta-
sakesi: nüüd kuula, me täna noodale läheme; mis näkkab, seda
siis me näeme.

Siis ranna poole me astusime ja paadi merre ajasime. Ka
rannast lahti laskime ja istelaudadele istusime.

Siis nooda merre heitsime ja jälle tagasi vedasime. See-
kord küll palju kalu saime: võis kaud süüa kogu pere./

MĒG LĪVŌ RAUST /Me liivi rahvas./

Mēg līvō raust kis randas jielam
Tās kāmō, lāmō, tiedō tiemō
Id tuojs pāl jōvō mielđō pidam
Nei eņč vail sōbradōks mēg iemō.

Eņč ležglizōn mēg kāta āndam
Ku nāmō tāmōn kandam lālam,
Kūl, ārmaz, kāndab ma sin kāndam
Nei rek līb kodōn kill ju kievam.

Mēg Zuonkō korands kubso voļmō
Kuuž aimō mēg sāl jielizmō,
Nei pāvast pāvō tie jur keimō
Ja kaļģi mierstō vejjizmō.

Sāl armōn kuoz voļ korandrau vail
Ja vajag um ma sin lāb ābķōm
Siz tul ka sina kierdi, aill
Ja tie jūr siz mēg molmōd akōn.

Nei idtuožzōn ne sidam nākkist
Sāl rōkandist set jōvō sōnō
Kus id set vōištō tuožzōn ābķist
Sieda ābvōij vėl paldiņ unō.

Ne rōkandist set rānda kieldō
Sāl izuo kūtōb mūdō ieldō
Ja amad voļķō īdsō mielsō
Mēg rōkandōm set līvō kieldō.

Mēg līvōd uomō līvōd iemō
Ja iganiz mēg seļist līmō
Mis set mēg vōimō sieda tiemō
Ja līvō sōnō īņō vīmō.

/Me liivi rahvas, kes rannas elame, siin kāime, läheme,
tōōd teeme, ūksteisest heameelt tunneme, nii ūksteisega sōb-
raks me jāame.

Oma lähedastele me kātt anneme, kui nāeme tema rasket
koormat. Kuule, armas, sinu koormat ma kannan, nii tee kahe-
kesi on kūll kergem.

Me Zuonkō talus koos olime, kuus peret me seal elasime.
Nii pāvast pāeva tōō juurde kāisime ja kalu merest pūdsi-
me.

Seal armastus oli talurahva vahel. Kui vaja on, ma lähen sind aitama. Siis tule ka sina, kergelt, ruttu, ja tööd tegema mõlemad hakkame.

Nii üksteisele nad südant näitasid. Seal rääkisid ainult häid sõnu. Kus vaid võisid teist aidata, seda ei saa veel praegugi unustada.

Nad rääkisid ainult liivi keelt. Seal ei olnud kuulda muud häält. Ja kõik olgu ühel meelel, me räägime vaid liivi keelt.

Me oleme liivlased ja liivlasteks jääme, ja igavesti sellised oleme. Mida me suudame, seda teeme ja liivi sõna kaasa viime./

LOZ POIŠKI /Laasi poisike./

Loz poiški mis sa ni tuod,
Mis sinnõn kãjnaliz sãl uob?
Mis sa ni tod mädõn andõ
Enc korandõst mäd jür kandõ.

Vaņķlõ kerabi um ta
Punist abõnd tãmõn ka
Lolaji ta vägi sūr
Siepierast ma tuob tãd jūr.

Mis ma vël tob tãdõn kītõ
Set se lauvl kil väga līti
Aga ku ta lauvlõ ģrgõb
Jelga ikš siz unstõ vģrgõb.

Uõndzõl siz ta varald lolab
Ja tãd tie jūr lãdõ polab,
Siz tēg amad unstõ virgõt
Ja enç pãva tiedõ ģrgõt.

/Laasi poisike, mis sa nüüd tood, mis sul kaenla all on seal? Mis sa tahad meile anda, oma talust meie juurde kanda?

Vaata, kirju on ta, punane habe temal ka. Laulja on ta väga suur, sellepärast toon ma tema.

Mis ma veel tahan teile ütelda? See laul on küll väga lühike. Aga kui ta laulma hakkab, igaüks siis unest virgub.

Hommikul siis ta vara laulab ja teid töö juurde minna palub. Siis kõik te unest virgute ja oma päevatööd alustate./